

Glíðibreytar-logikkurin kann í roynd og veru brúkast ímóti einum og hvørjum politiskum sjónarmiði, tí hann byggir á tann misvísandi logikkin, at eitt og hvørt politiskt stig neyðturviliga slóðar fyri eini katastrofalari ketureaktión

Konservativu kreftirnar í løgtinginum ávara staðiliga ímóti at loyva samkyndum at giftast. Her eru nakrir teirra avmyndaðir undir 1. viðgerð av uppskotinum um broyta hjúnabandslógina

dyr latnar upp fyri øðrum lívsformum. Tá tvey av hvør sínum kyni ikki longur eru treyt fyri giftarmáli, á hvørjari grund kann ein so sýta fleirgiftu (polygamy)? Hvat um tveir tættir vinir, uttan at vera makar, vilja giftast og fáa ágóðar av hjúnastøðu? Hvussu kann grundgevast ímóti tí? Hvat við giftarmáli millum systkin?”

Hetta er tann vælkenda glíðibreytin, sum vil vera við, at har ein skriða er lopin, er onnur vætandi.

Men glíðibreytar-logikkurin kann í roynd og veru brúkast ímóti einum og hvørjum politiskum sjónarmiði, tí hann byggir á tann misvísandi logikkin, at eitt og hvørt politiskt stig neyðturviliga slóðar fyri eini katastrofalari ketureaktión. Tá Nærverkið skal spara, kann ein við hesum logikki spyrja, um Nærverkið nú skal niðurleggjast. Tá skatturin verður lækkaður, kann ein spyrja, um skatturin nú skal niður á 10 prosent ella avtakast heilt. Tá ein almennur stovnur verður fluttur úr Havnini, kann ein spyrja, hvør annar stovnur nú eisini skal flytast úr Havnini. Og tá ein almennur stovnur skal privatiserast, kann ein spyrja, um fleiri aðrir almennir stovnar nú eisini skulu privatiserast. Tað er lættasta sakin í verðini at skjóta eitt uppskot niður við tí djúpa spurninginum: hvat verður tað næsta?

Men tað er eingin logiskur samanhangur ímillum eitt separat uppskot og eitt annað separat uppskot. Ímillum borgarliga vígslu til samkynd og tað polygamiska brúðleypið ella brúðleyp millum systkin, sum Rúni tosar um. Kvalitatívt eru hesir spurningar púra ymiskir. Hesin logikkurin er hentur til at flyta fokus, tá grundgevingarnar ímóti verandi uppskoti eru so veikar, at alt møguligt annað má blandast uppí. At fella eitt uppskot við alskyns hugsaðum dømum, sum ikki eru á dagsskrá, er vánalig próvførsla.

Sannleikin er, at hendan glíðibreytin byrjaði, tá evropearar góvust at brenna “heksir”. Tá vit góvust at døma hor, ótrúskap, homoseksuella praksis og allan annan “ólevnað” til deyðan. Tá trælalaldið varð avtikið. Tá tey littu fingur atkvøðurætt. Tá tað bleiv lógligt at kjósa sær ein maka, sum ikki hevði sama húðarlit. Tá kvinnurnar fingur valrætt. Tá tann tyranniska kirkjan umsiðir bleiv bankað uppá pláss av teimum frælsisidealum, sum vórðu knæsett í upplýsingartíðini við intellektuellum slóðarum sum Rosseau, Voltaire, Locke og Spinoza. Tá

yvir fyri einum uppskoti um at broyta eina so grundleggjandi institutið sum hjúnabandið. Eg lurti forvitin eftir øllum grundgevingum, og eg var fullkomiliga ósámdur við teimum, sum á Facebook hildu, at Rúni átti at mist sítt starv sum deildarleiðari á Løgmannsskrivstovuni, tí hann hevði misnýtt eina definitið í eini orðabók. Og hóast tað ikki altíð kann vera líka lætt at leggja oyra til, so mugu samkynd og teirra stuðlar

Hóast tað ikki altíð kann vera líka lætt at leggja oyra til, so mugu samkynd og teirra stuðlar eisini tola eitt frítt, opið og stundum særandi kjak uttan at hótta við advokatum og rættarmálum

idealið um tað persónliga frælsið fekk ítøkiliga, praktiska ávirkan á lívið hjá milliónum av menniskjum og slóðaði fyri teimum mannarættindum, sum so líðandi vórðu skrivað inn í konventiónir og sáttmálar, serliga eftir fronsku og amerikonsku kollveltingina. Og sum Rúni veit alt um, hava fleiri játtandi kristin eisini tikið síni tøk í hesum bardaganum fyri einum rættvísari heimi.

At menniskjansligi galskapurin ikki endaði við upplýsingartíðini, hevur mannaættin sannað í ovurmát við kommunismu, fasismu, nazismu, kolonialismu, islamismu, tveimum heimskríggjum og øðrum ræðuleikum. Men sæð í einum søguligum ljósi áttu vit at rópt eitt samfelt hurrá fyri teirri “glíðibreytini”, sum hevur slóðað fyri einum betri og rættvísari heimi – í øllum førum í okkara parti av klótuni. Og samstundis eiga vit at viðurkenna, at vit ikki eru komin á mál.

Tað frælsa orðið

Eg skilji væl tey, sum eru skeptisk

eisini tola eitt frítt, opið og stundum særandi kjak uttan at hótta við advokatum og rættarmálum. Grundgevingar viga tyngri og flyta í longdini meiri enn paragraffir og rættarmál.

Men nógv umrødda “tilmælið”, sum Rúni Rasmussen sendi løgtinginum, hevur lítið uppá seg. Teksturin er eitt eklatant dømi um ein tekst, sum er meira postulerandi enn argumenterandi. Nógvar staðfestingar – men fáar grundgevingar. Nógvar niðurstøður, men einki grundarlag. Vónandi forlangar rættarnevndin og løgtingið betri grundgevingar, áðrenn uppskotið – mest sannlíkt – verður felt í komandi mánaði.

Sum áðurnevndi Tutu tók til undir einum bókaútgávutiltaki í 2004: “Vit littu hava verið líðandi orsakað av einum eginleika, sum vit ikki kunnu gera nakað við. Tað er tað sama við kynsligari orientering...”

Og tey samkyndu fara neyvan at seta fleiri børn í heimin, um bara vit nokta teimum tey rættindi, sum heteroseksuelli meirilutin hevur.

Rúni hevur rætt í einum. Og tað er, at lógaruppskotið er ein umdefinering av hjúnabandinum, og at uppskotið víðkar tær treytir, sum í dag skulu lúkast fyri at fáa atgongd til hesa institutið. Um hetta skrivar Rúni soleiðis:

“Tað er tí sera skilagott hjá Løgtinginum í lóggávu at stuðla hjúnabandinum og skapa bestu kor fyri tí, heldur enn at umdefinera hjúnabandið og skapa órógv og hugtaksforvirring um hesa institutið.”

Kanska er Rúni órógvaður og hugtaksforvirraður av uppskotinum, men hjúnabandið er framvegis ein sáttmálastøða millum tvey vaksin fólk við ávísam lögfrøðiligum skyldum og rættindum. Men broytingin er, at hendan sáttmálastøða umsiðir eisini kann umfata ein hampiliga stóran minnilutabólk, sum er her kortini, og sum (vónandi) ikki fer nakran veg. Uppskotið er ein natúrlig dagføring í ljósinum av

teirri sannroynd, at fleiri og fleiri tora at liva samsvarandi sínum seksualiteti, tí stigmatiseringin ikki er tann sama sum áður.

Kravið um nøring

Rúni skrivar eisini, at “eitt av høvuðsendamálunum í hjúnabandinum er at fáa børn. Hetta er úrslit av kynsligari samveru og likamligari sameining, sum er einans møguligt millum tvey av hvør sínum kyni.” Men aftur her er Rúni meira postulerandi enn argumenterandi. Púra rætt, at tað skulu tvey til tango, men síðani nær hevur nøring verið ein fortreyt fyri einum hjúnabandi? Hvat við tveimum, sum ikki vilja hava børn? Sum ikki kunnu fáa børn? Ella sum giftast á eldri árum? Av eygsjónligum orsökum kann nøring ongantið vera ein galdandi treyt fyri hjúnabandinum.

Tann góða glíðibreytin

Og so verður tann famøsa glíðibreytin eisini drigin fram á torg. Rúni skrivar, at “um latið verður upp fyri móguleikanum hjá samkyndum at giftast, so verða